

STŘEDNÍ MORAVA

KULTURNĚHISTORICKÁ REVUE

10
2000

Svatební vůz olomouckého biskupa Karla z Liechtensteinu - Castelcornu svému synovci Kryštofu Filipovi roku 1668

Príspevek k podobě vlivů Francie Ludvíka XIV. ve středoevropském prostoru.

Biskup Karel z Liechtensteinu - Castelcornu, spravující olomouckou diecézi v letech 1664 - 1695, bývá literaturou shodně považován za jednu z nejvýznamnějších osobností na olomouckém biskupském stolci a v raněnovověkých dějinách Moravy vůbec. Odborná literatura věnovala pozornost jeho stavební činnosti, sběratelským aktivitám, jimiž položil základ dnešní arcibiskupské obrazárny, založení knihovny nebo kroměřížské kapely.¹

Literatura, která se dotkla v souvislosti s biskupovou zakladatelskou činností i charakteristiky jeho osobnosti, shodně připomíná jeho činnost a pracovitost,² z níž mj. vzešlo přes 130 kartonů korespondence (příšlé i odeslané), uložené v Zemském archivu v Opavě, pracoviště Olomouc. Největší zájem si dosud získala biskupova korespondence s jeho početnými zpravodaji,³ mezi něž patří rovněž hrabě Johann Kunibert von Wentzelsberg, ubytovatel císařského dvora, pověřovaný poměrně různorodými úkoly - od pravidelného zpravodajství o společenském a kulturním ruchu na vídeňském dvoře přes zprostředkování malířů a kopistů pro biskupovu obrazovou galerii⁴ nebo kontaktů s hudebníky císařské kapely⁵ po nákupy ovocných stromů a keřů pro právě obnovované či zakládání zahrady.

Naznačená rozmanitost činnosti biskupova zpravodaje se nevyčerpávala v informacích politického a kulturního charakteru, ale i v čistě utilitárních a organizačních zadáních, k nimž můžeme vedle již zmíněných připojit i úkol, jímž biskup pověřil Wentzelsberga v dopise z 30. května 1668: zjistit, jak má (v intencích současné vídeňské módy) vypadat svatební vůz a kolik by tento stál, neboť jeho synovec Kryštof Filip se chystá oženit a „pěkný svatební vůz“ bude potřebovat.⁶ Korespondence, která se z tohoto podnětu rozvinula, nám dává nejen nahlédnout do zákulisí kočárové módy ve Vídni konce 60. let 17. století, ale je též ojedinělým dokladem časně frankofilní orientace vídeňské aristokracie.

Zatímco tématu cestování a cest bylo věnováno především v posledním desetiletí v českém prostoru poměrně mnoho pozornosti,⁷ o vlastních dopravních prostředcích toto říci nelze. Je zřejmé, že důvodem je kusé dochování vlastního trojrozměrného materiálu a problematická vypovídací hodnota materiálu ikonografického. Obrazový záznam dopravní techniky raného novověku, který je často z hlediska původní funkce ikonografického pramene redundantní, bývá přirozeně více doprovodným prvkem odborných publikací než předmětem badatelského zájmu.

Kočáry se od 16. století stávaly s rostoucím technickým zdokonalením integrální součástí aristokratické reprezentace⁸ a vysoká prestiž, jíž se přepychový slavnostní kočár těšil v sedmnáctém století, jej povýšila na rovnocennou součást barokních festivit.⁹ Kočár uplatňující se při slavnostech nejrůznějších typů k sobě poutal náležitou pozornost a stával se jádrem průvodů, přepravujících objekt - osobu, jíž byla slavnost věnována (intronizační průvody biskupů,¹⁰ svatební prů-

vody aj.). Luxusní dopravní prostředek respektující ve své konstrukci a výbavě moderní trendy se tak stával důležitým měřítkem a poznávacím znamením společenské hodnosti svého majitele (podobně jako skvostný oděv¹¹) a jeho úpravě a finálnímu vzhledu byla, jak bude patrné, věnována značná péče.

Svatební vůz, od 16. století neodmyslitelná součást panovnických a šlechtických svatebních průvodů,¹² byl kromě své primární funkce prestižní záležitostí, v níž se měl kníže¹³ Karel z Liechtensteinu - Castelcorna příležitost zviditelnit před vídeňskou dvorskou aristokracií (nevěstou byla dvorní dáma císařovny-vdovy Eleonory, hraběnka Marie Barbora Slavatovna).

Dopisy Johanna Kuniberta von Wentzelsberg¹⁴ z roku 1668 a začátku roku 1669 pak nabízejí nejen představu o tom, jakými zdroji byla ovlivňována vídeňská móda třetí čtvrtiny 17. století a jak značný význam jí byl všeobecně přikládán, ale též jakou podobu svatební kočár měl a jakým tempem na něm postupovaly práce. Korespondence sice mlčí o konstrukčních principech vozu, které dosud nenabízely větší variabilitu, detailně však řeší dekoraci a vybavení interiéru, barevnost i užité druhy textilií a seznamuje nás tak s nuancemi, které ikonograický pramen nabídnout nemůže.

Móda je velmi proměnlivá a různorodá,¹⁵ píše Wentzelsberg, avšak většina kavalírů si pořizuje kočáry podle francouzské módy a část si je nechává přímo z Francie přivážet, což je však velmi nákladné a často neefektivní (popisuje příhodu hraběte Augustina z Valdštejna,¹⁶ který za přivezený vůz zaplatil kupci 6000 zl., vůz se však hned druhý den polámal a hrabě byl nucen nechat si udělat ve Vídni nový za 2000 zl.). Většina kavalírů si nyní nechává dělat kočáry podle Valdštejnova, který byl kopií onoho francouzského.

Zvenčí jsou vozy - včetně dvířek - potaženy černou hovězí kůží, dekor tvoří propletené monogramy snoubenců, erby a rostlinný dekor, který byl dříve malován, nyní se dává přenost práci řezbářské. Okna bývají buď ze skla tuzemského, které stojí od 40zl. nebo jako v případě Valdštejnova kočáru z benátského (pak je lépe je objednat přímo v Benátkách - jsou tam levnější než ve Vídni, kde se jejich cena pohybuje kolem 150 zl.). Sedadla jsou vykládána kůží a interiér vozu podle francouzské módy karmasínovým sametem s velkými květy, který je velmi kvalitní a vypadá na první pohled jako brokát nebo damašek, a velkými třásněmi - hedvábnými nebo zlacenými.¹⁷ Střechu vozu zdobí vyřezávaná, bohatě zlacená římsa. Zlacení řezbářských prací je ovšem nezbytným doplňkem vozu zvenčí i vevnitř. Kočár hraběte Friedricha von Trauttmansdorff¹⁸ zhotovený roku 1667 „auf die neueste Modo“ stál 1500zl., Wentzelsberg se však domnívá, že bude možno cenu snížit a vůz přitom udělat ještě nádhernější.

Práce na svatebním kočáru byly zahájeny v létě 1668, začátkem října byly dokončovány práce na dřevěné konstrukci vozu a začalo kování a pobíjení hřebíky, které mělo být prováděno „dobře a silně, pěkně a zdobně, podle nejnovější módy“. Pobíjení a následné zlacení hřebíků bylo jednou z nejzdlouhavějších a nejnákladnějších činností - sedlář vyčíslil celkem 10 410 ks hřebíků pěti velikostí v hodnotě téměř 200zl.¹⁹ V polovině ledna již probíhaly zlatnické práce,²⁰ které však zdržovaly velké mrazy, a protože bylo nutno vůz dokončit do tří až čtyř týdnů, byl Wentzelsberg nucen zajistit přízemní světlici s velkým vstupním portálem, kam by se kočár k dozlacení přesunul. V dopise z 20. ledna 1669 urguje Wentzelsberg, aby mu byly zaslány informace ohledně barevnosti liechtenštejnského erbu, které již nutně potřebuje.²¹ Vůz byl pravděpodobně v následujících dnech dokončován. Z 25. února máme dochovanou od císařského řezbáře kvitanci na 50zl., z 12. března 1669 kvitanci koláře Januše Mossera, z 23. 3. 1669 smlouvu

s nožířským mistrem Egidiem Voglem na pozlacení všech kovových součástí k šesti koňským postrojům.²²

V průběhu prací probíhala „diskuse“ o výběru textilií, typu třásní a vnějšího dekoru vozu. Biskup si nechal pravidelně zasílat nejen údaje o nákladech na jednotlivé komponenty vozu a průběžné rozpočty, ale i náčrtky (dochoval se jen návrh kryptogramu tvořeného propletenými monogramy snoubenců²³) a vzorky textilií a třásní.

Podle Wentzelsberga je módním „hitem“ francouzský květovaný samet zdobený velkými hedvábnými třásněmi, sám jej však nedoporučuje. Jednak jistě brzy vyjde z módy (a pak budou jím vykládané vozy vypadat zastarale), jednak nevydrží tolik jako italský hladký samet. Pro vnější dekoraci opakovaně doporučuje zlacenou řezbu, neboť malba velmi brzy vybledne. Naproti tomu řezbářskou práci připevněnou šrouby lze při dalekých cestách nebo při čistění sejmout (zmiňuje, že právě takový vůz nechal před pěti lety vyrobit pro bývalého dvorního kancléře hraběte von Sinzendorff a tento vůz je dosud zachovalý). Biskup pravděpodobně v otázce malovaného dekoru projevil názor silně konzervativní, neboť korespondent musel po celý říjen snášet nové a nové argumenty: *„Jistě, ještě před třemi, dvěma i jedním rokem byly svatební vozy malovány květinami, ale tato móda rychle ustupuje, neboť to něco stojí, za tři měsíce bledne a kočár je zcela holý a vypadá staře, zatímco když vše a obzvláště erby jsou vyřezány, vypadá to velmi skvostně a velkolepě zůstává čisté.“*²⁴

Třásně doporučil zlaté,²⁵ byť jsou o 160zl. dražší, s čímž biskup po porovnání vzorku třásní z vozu hraběte Trautmansdorffa a zlatých souhlasil. Barva sametu v interiéru vozu byla zvolena (vzhledem k její oblibě u nevěsty) modrá; Wentzelsberg připomíná, že rovněž hrabě Šternberk si dal vůz vyložit modrým hladkým sametem, neboť je to jeho erbovní barva.²⁶

Již v listopadu referuje Wentzelsberg o momentální nabídce koní, v brzké době je očekáván koňský handlíř, který má s sebou mít mladé holštýnské koně. O tahu dále informování nejsme, víme jen, že vůz táhlo trojspřeží, jak svědčí zmíněná smlouva na zlacení šesti koňských postrojů.

Korespondence ukazuje, kolik pozornosti biskup věnoval precizování vzhledu kočáru. Sebemensi detail rozhodoval osobně na základě popisných relací, vzorků textilií, nákresů a finančních rozpočtů.²⁷ Opakovaně se přitom přiznává k neznalosti vídeňských módních poměrů. Intenzivní kontakt s nimi v době prací na kočáru a informace zprostředkované vídeňským agentem znamenaly pravděpodobně impuls pro další biskupovu zakázku, tentokrát určenou pro jeho vlastní potřebu.

Již v korespondenci z ledna 1669²⁸ informuje Wentzelsberg o posteli „podle francouzské manýry“ a židlích dovezených z Paříže, podle nichž si nechávají kavalíři vyrábět stejné ve Vídni. Na biskupovo přání zahájil přípravy k výrobě takového nábytku - ořechové dřevo, z něhož jsou tyto židle zhotoveny, však momentálně není k dostání a vzorky knoflíků byly místními řemeslníky provedeny tak nemotorně, že je zatím neposílá, neboť musí být zhotoveny znovu (výrobu podle francouzských vzorů místními silami provázely pravděpodobně těžkosti a hledání). Rozměry postele (vzorem posloužila postel českého vícekancléře hraběte Šternberka) má biskup posoudit na základě přiložených provázků.

Objednávky nábytku již nezmiňují účel svatebního daru a je zřejmé, že olomoucký biskup, který přišel díky pracím na svatebním voze blíže do styku s vídeňskou módou, objednává si nyní pro vlastní potřebu nábytek inspirovaný týmiž módními zdroji - Francií Ludvíka XIV. transformovanou prostředím středoevropské Vídně.²⁹

Tradičně rivalitní vztah mezi habsburským soustátím Leopolda I. a Francií Ludvíka XIV., vyplývající z mocenského střetávání v oblastech západní Evropy a zejména v otázce španělského nástupnictví, bývá obvykle považován za zásadní překážku, která způsobila pozdní pronikání francouzských vlivů do okruhu vídeňského dvora.³⁰ Pouze ojediněle a krátkodobě se mocenské soupeření a z toho plynoucí antagonismus proměňoval v pokusy o koexistenci obou mocností a hledání nekonfrontačních možností soužití.³¹ Jedno z těchto období bylo započato v lednu 1668 podpisem tajné smlouvy o rozdělení španělského panství mezi Francií a habsburskou monarchii v případě úmrtí následníka španělského trůnu. Dočasná profrancouzská politika, jejímž exponentem a tvůrcem byl Václav Eusebius z Lobkovic, dosáhla svého vrcholu v letech 1670 - 1671 a přestože od ní bylo již roku 1673 upuštěno, oslabilo pravděpodobně krátkodobě protifrancouzské naladění Vídně. Obraz vídeňské aristokracie konce 60. let, patrný z Wentzelsbergových relací, je obrazem prostředí, které intenzivně přejímá, či doslova kopíruje životní styl dvora Ludvíka XIV., nechává si přivážet v pařížských dílnách zhotovený nábytek nebo jej alespoň (podle dostupných vzorů) napodobuje. Móda je různorodá, píše Wentzelsberg, ale nejvíc je ceněna „*francouzská manýra*“. Mezi konkrétní stopy pařížské inspirace lze - vedle přejímání nových typů slavností nebo úsilí o napodobení architektonických podniků Ludvíka XIV. - zařadit i vlivy módní, dopravní a mobiliářové, které se coby přirozená součást každodenního života stávaly jednou z nejokázalejších demonstrací společenské úrovně svého majitele. Cesta všestranného francouzského vlivu na život sídelního města habsburské monarchie nastoupená nejpozději ve druhé polovině 60. let 17. století měla pak téměř bezprostřední vliv - díky olomouckému biskupovi - i v prostoru moravském.³²

Nejnovější literatura věnující se osobnosti Karla z Liechtensteinu - Castelcornu (na rozdíl od starších prací E. Dostála a A. Breitenbachra, zdůrazňujících biskupův vkus a estetickou náročnost), shodně upozorňuje na základní motivaci jeho uměleckých a nadačních aktivit, kterou není náročný estetický vkus, nýbrž potřeba reprezentace osobní a svého úřadu prostřednictvím těsného vnějškového napodobení vídeňského dvora a vídeňské dvorské aristokracie.³³ Vídeňská objednávka nejprve svatebního kočáru, která dosud mohla být motivována místem konání svatby a posléze nábytku pro vlastní potřebu ve Vídni u řemeslníků pracujících podle pařížských vzorů s nastíněnou situací plně koresponduje.

V konečném důsledku však orientace Karla z Liechtensteinu - Castelcornu na vídeňské dvorské prostředí mohla znamenat intenzivní příliv vídeňského, resp. francouzského vlivu do moravského prostoru, zejména vezmeme-li v potaz mnohvrstevnaté propojení biskupského dvora se společenskými a politickými správními strukturami Markrabství moravského, vytvářející jedinečné komunikační prostředí, v němž lze živý přenos kulturních impulsů opodstatněně očekávat.³⁴

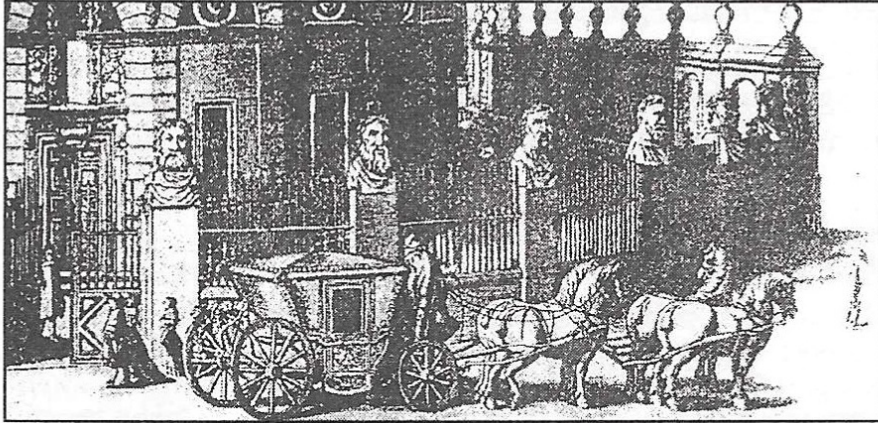
Radmila Pavlíčková

Poznámky:

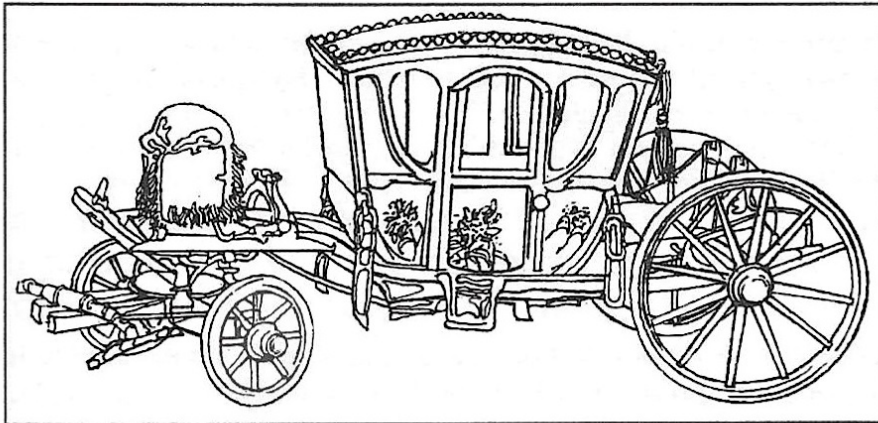
- 1 Dějiny obrazárny zpracoval nejúplněji arcibiskupský knihovník a archivář A. Breitenbacher (Dějiny arcibiskupské obrazárny v Kroměříži. Kroměříž 1925.; Dějiny arcibiskupské obrazárny v Kroměříži. Archivní studie, 2. část. Kroměříž 1927.). Na Breitenbacherovi neznámé prameny upozornil L. Machytka (Nové poznatky o vývoji obrazárny olomouckých biskupů. Historická Olomouc 5, 1985, s. 243 - 248). Vyčerpávající přehled literatury přináší poslední katalog obrazárny (Kroměřížská obrazárna.

- Katalog sbírky obrazů arcibiskupského zámku v Kroměříži. Ed. M. Togner. Kroměříž 1998). Kroměřížské kapele věnoval pozornost J. Sehnal (K otázce českých skladatelů v kroměřížské kapele biskupa Karla Liechtensteina Castelnorna. Umění a svět I., 1956, s. 30 - 45; Společenský profil Pavla Vejvanovského podle kroměřížských matrik. Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci 1964, č. 120, s. 5 - 12; Ze života hudebníků kroměřížské kapely v 17. století. Hudobnovědné štúdie 7, 1966, s. 122 - 134; Die Musikkapelle des olmützer Bischofs Karl Liechtenstein - Castelnorn in Kremsier. Kirchenmusikalisches Jahrbuch 1967, s. 79 - 123; Pavel Vejvanovský a biskupská kapela v Kroměříži. Kroměříž 1993).
- 2 Naposledy A. Jirka (Kroměřížská obrazárna. Katalog sbírky obrazů arcibiskupského zámku v Kroměříži. Ed. M. Togner. Kroměříž 1998, s.13) připomíná, že „jenom sto kartonů spisů jim vyřízených a komentovaných je s to vyvést z míry i zkušeného badatele“ a že mj. zde tkví příčina dluhu obce historické, která osobnosti Karla z Liechtensteinu - Castelkorna dosud nevěnovala patřičnou monografickou pozornost.
 - 3 Kouřil, M.: Biskupa Karla Liechtenštejna rádcí a zpravodajci. Historická Olomouc 5, 1985, s. 111 - 116.
 - 4 Breitenbacher, A.: Dějiny arcibiskupské obrazárny v Kroměříži. Kroměříž 1925, s. 17 - 73.
 - 5 Sehnal, J.: Pavel Vejvanovský a biskupská kapela v Kroměříži. Kroměříž 1993, s. 49 - 53.
 - 6 Zemský archiv Opava, pracoviště Olomouc (dále ZAO-O), fond Arcibiskupství Olomouc (dále AO), kart. 147. Na biskupovu péči o syny svého bratra Maximiliána upozornil J. Sehnal (Pavel Vejvanovský a biskupská kapela v Kroměříži. Kroměříž 1993, s. 25 - 16).
 - 7 Hlavačka, M.: Cestování v éře dostavníku. Praha 1996; Cesty a cestování v životě společnosti. Acta Universitatis Purkynianae, Philosophica et historica, Studia Historica II, 1995; Hojda, Z. - Vláš, V.: Cesty a cestovatelé v raném novověku. Muzeum Litoměřice 1994; Petrů J. a kol.: Dějiny hmotné kultury II/2. Praha 1998.
 - 8 Tarr, L.: Karren, Kutschen, Karosse. Eine Geschichte des Wagens. Berlin 1978.
 - 9 Válka, J.: Barokní slavnosti. In: Kultura baroka v Čechách a na Moravě. Praha 1992, s. 53 - 63
 - 10 Burian, V.: Olomoucké slavnostní vozy z 18. století. Sborník Vlastivědného muzea v Olomouci BVI, 1960, s. 113 - 131.
 - 11 Stanek, A.: „Kleider machen Grafen“ im Spiegel der Familienkorrespondenz und der Reisekostenabrechnungen der Grafen von Dernath, 1688 - 1689. In: Cesty a cestování v životě společnosti. Acta universitatis Purkynianae, Studia historica II., Ústí nad Labem 1995.
 - 12 Tarr, L.: c.d., s. 229.
 - 13 Důsledně užívaný knížecí titul udělil r. 1588 olomouckému biskupovi Stanislavovi Pavlovskému a jeho nástupcům Rudolf II.
 - 14 ZAO-O, AO, kart. 76, 77, 78.
 - 15 Již Z. Kalista (Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic. Praha 1936, s. 38) charakterizoval Vídeň jako ohnisko, „kde se vytvářel jakýsi amalgam kultur.“
 - 16 František Augustin z Valdštejna (+1684) patřil k důvěrníkům Leopolda I. Byl rytířem maltéžského řádu a posléze jeho převorem. U dvora působil často jako překladatel divadelních her nebo organizátor slavností.
 - 17 Kočárová móda v dekorativnosti, v masivním uplatnění krajek, stuh, lemů, šňůr apod. a v uplatnění specifických materiálů (oblíba vzorovaného brokátu) respektuje oděvní trendy. Kybalová, L. - Herbenová, O. - Lamarová, M.: Obrazová encyklopedie módy. Praha 1973, s. 189 - 199.
 - 18 Jan Bedřich z Trauttmansdorfu (1619 - 1696) byl říšským dvorním radou a radou zemí vnitrorakouských, od r. 1658 nejvyšším komorníkem Českého království a místodržícím.
 - 19 ZAO-O, AO, kart. 77, 14.10.1668.
 - 20 ZAO-O, AO, kart. 78, 17.1.1669.
 - 21 ZAO-O, AO, kart. 78.
 - 22 Tamtéž.
 - 23 ZAO-O, AO, kart. 77, 21.10.1668. Nedochoval se žel náčrtek řezeb, které měly dekorovat vůz z exteriéru (Wentzelsberg jejich zaslání avizuje v dopise z 4.10.1668).
 - 24 ZAO-O, AO, kart. 77, 21.10.1668.
 - 25 Tamtéž.
 - 26 ZAO-O, AO, kart. 78, 17.1.1669. Hraběti Šternberkovi (Jan Norbert, +1678) se ovšem svatba nevydařila, neboť v den chystaného sňatku (18.1.1669) s Isabelou Majdalénou z Porcie (+1686) porodila císařovna dceru Marii Antonii; vznikly mu tak velké výlohy, neboť vše, i svatební hostina, již bylo připraveno (tamtéž, 20.1.1669).
 - 27 Osobní dohled nad prováděnou zakázkou je příznačný pro biskupovu objednavatelskou činnost všeobecně; na užitečnost sledovat přání a projekční zásahy objednavatele a na jejich zásadní vliv na výslednou podobu uměleckého díla upozornil naposledy P. Zahradník: Santini na opočenském a sadovském panství. Průzkumy památek 1, 1999, s. 5 - 19.
 - 28 ZAO-O, AO, kart. 78, 17.1.1669.
 - 29 Francouzské nábytkářství, které dosáhlo největšího rozkvětu v letech 1650 - 1730, produkovalo

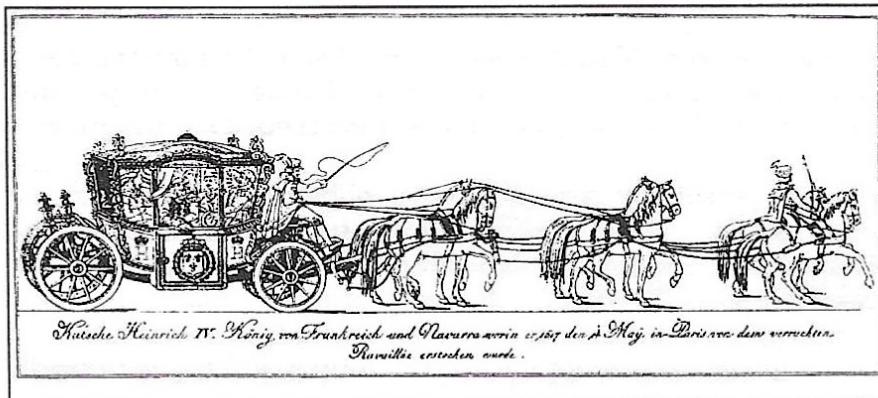
- solitérní kusy nábytku s převahou umělecké složky nad řemeslnou, „skutečná umělecká díla, která doplňovala přepychové palácové interiéry.“ Tognier, M.: Historický nábytek, Brno 1993, s. 10.
- 30 Z. Kalista (c.d., s. 38, 146 - 147) připomíná nechuť Leopolda I. k pronikání francouzského vkusu; Lednerová, M. (Casimir Freschot: Zpráva o vídeňském dvoře. Vídeň a habsburská říše očima francouzského benediktina. In: Opera historica 5, České Budějovice 1996, s. 294) při hodnocení vídeňského klima na počátku 18. století uvádí, že nechuť k Francii bude vystřídána obdivem k Versailles až „o pár desítek let později“.
- 31 Mikulec, J.: Leopold I. Život a vláda barokního Habsburka. Praha 1997, s. 61 - 72.
- 32 Pánek, J.: Habsburská monarchie jako rámec rozvoje barokní kultury. In: Kultura baroka v Čechách a na Moravě. Praha 1992.
- 33 Jůza, V.: K otázce ideového konceptu Květné zahrady v Kroměříži. Historická Olomouc 5, 1985, s. 287 až 296; Sehnal, J.: c.d. 1993, s. 26; týž: Vztah české barokní šlechty k hudbě a hudebníkům. Opera historica 5, Jihočeská univerzita České Budějovice 1996, s. 535 - 547.
- 34 Pánek, J.: Dvůr olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského ve světle hofmistrovské instrukce z roku 1592. In: Seminář a jeho hosté. Sborník prací k 60. narozeninám dr. Nového. Praha 1992, s. 189 - 199; Baletka, T.: Dvůr olomouckého biskupa Stanislava Thurza (1497 - 1540). Aristokratické rezidence a dvory v raném novověku, Opera historica 7, České Budějovice 1999, s. 361 - 382. Konkrétní příklady vlivu dvora Karla z Liechtensteinu - Castelcornu byly nalezeny badateli, zabývajícími se provozováním hudby na moravských aristokratických sídlech: J. Sehnal (c.d. 1993, s. 57 - 58) připomíná silnou závislost hudebního inventáře kapely hraběte Julia ze Salmu z r. 1699 na repertoáru kapely kroměřížské; T. Straková (Hudba na brtnickém zámku v 17. století. Časopis Moravského musea, vědy společenské, L, 1965, s. 183 - 201) upozornila, že podnětem pro provozování hudby na dvoře Antonína Františka Collalto (1630 - 1696) byly úzké osobní kontakty s biskupem Karlem z Liechtensteinu - Castelcornu.

Kočár ze 70. let 17. století. (D. Loggan, Oxonia illustrata, 1675)

Model kočáru z Francie Ludvíka XIV. Podobně vypadal svatební kočár biskupova synovce Kryštofa Filipa z Liechtensteinu - Castelcornu

Kočár francouzského krále Jindřicha IV., začátek 17. století